

Peers to peers

Redactioneel Boekman 99

Ineke van Hamersveld

Jonge makers in de cultuur zijn zelfredzaam, autonoom, coöperatief, informeel en digitaal: zij behoren tot een bevlogen generatie die met een frisse blik en nieuwe aanpak langsij de traditionele instellingen aan het schuiven is. Deze generatie, die artistiek volwassen wordt in een periode waarin de overheidsmiddelen opdrogen en het kunstklimaat zich verhardt, beschikt over potentie en ambitie, schrijft beeldend kunstenaar Peter van der Es. Cultureel ondernemer Femke Blok zegt dan ook: 'De twintigers, mijn generatie, is een generatie die alles kan. De mogelijkheden zijn eindeloos en wij worden geacht ze alle te benutten. Niet alleen voorgaande generaties verwachten dat, ook, of misschien wel vooral, onze eigen generatie. De wereld is van ons. Onze dromen zijn groots.' Er wordt weinig energie verspild aan protesten of klagen, in plaats daarvan wordt er hard gewerkt om kansen te creëren. Peter van der Es bijvoorbeeld bedacht met vrienden de kunstbeurs Unfair Amsterdam. De beurs wordt samen met de exposanten opgebouwd, kennis en netwerken worden gedeeld. Vormgever Jarl Schulp stampte met gelijkgezinden, afkomstig uit andere disciplines, een digitaal platform voor mediakunst uit de grond, FIBER. 'We bestaan bij de gratie van ons team en netwerk', stelt hij. En filmmaakster Marloes Meuzelaar produceerde met vrienden de pilot van een fictieserie *Queer Amsterdam*. Ondanks alle lof bleek het onderwerp een stap te ver voor de film- en omroepwereld en kwam er (voorlopig) geen vervolg. Rapper Jae geeft onder het motto *No Slackin* – Niet verslappen! – naast zijn muzikale activiteiten met de Stropstrikkers workshops in Jongeren Cultuurhuis Kanaleneiland, in Overvecht en op middelbare scholen. Audiovisueel kunstenaar Farah Rahman werkte in Spanje, Turkije, Engeland en Polen met jonge collega-verhalenvertellers met een migrantenachtergrond. Voor al deze duizendpoten is passie de drijfveer, samenwerking een sleutelwoord, en zijn tegenprestaties als delen van kennis en ervaring, inbreng van andere competenties en nieuwe contacten cruciaal. Ze beginnen gewoon en jagen, tegen- of niet, crisis of geen crisis, vastberaden hun dromen na, die verder reiken dan een particuliere carrière.

Naast deze young professionals is er ook een grote groep jongeren in het voortgezet en hoger onderwijs die een kunst beoefent. Zo'n 650.000-670.000, grof geschat, in de

leeftijd van 15-25 jaar, willen er intensief mee bezig zijn, of er zelfs hun beroep van maken, staat in de inleiding op deze *Boekman*. Dit grote aantal, dat lang niet altijd het gebaande pad van het kunstvakonderwijs kan of wil volgen, zou een verklaring kunnen zijn voor de enorme toestroom naar talentenjachten die in alle domeinen van de kunsten en in alle windstreken van het land plaatsvinden. Zij bieden een alternatieve route naar het kunstenaarschap. Bij deze actieve cultuurparticipanten, zoals zij in beleidstermen heten, zijn muziek, beeldende kunst en media (dat wil zeggen fotografie, film, computerkunst, animatie, et cetera) het meest populair, aldus Hans Heimans en Henk Vinken.

Een geheel andere, en steeds groter wordende groep betreft de jongeren die zich als stagiair of vrijwilliger inzetten voor een culturele instelling, van Stukafest tot studentenorkest, van poppodium en museum tot leesfabriek. Ze verrichten alle voorkomende werkzaamheden, zoals programmeren en evenementen organiseren, artikelen schrijven, recenseren en bloggen, rondleiden, communicatie (inclusief de social media), geluid, en fondsen werven. Ongeacht de aard van de instelling komen hun argumenten om dit werk te doen verrassend overeen. Het staat goed op je cv, je breidt er je professionele en persoonlijke netwerk mee uit, en je leert van alles, zoals plannen, organiseren en programma's ontwikkelen, in teamverband werken of, dankzij een cursus, eerste hulp verlenen bij drank- en drugsincidenten in het uitgaanscircuit.

Wat de groep stagiairs en vrijwilligers ook gemeen heeft is de behoefte om met gelijkgestemde leeftijdgenoten voor leeftijdgenoten te werken, en *last but not least*, dat het (ook) gezellig is. Ze vinden het leuk aan andere jongeren iets uit te leggen of over te dragen, belangrijk verantwoordelijkheid te

krijgen en ideeën te ontwikkelen die serieus worden genomen door de instelling. In alle gevallen staat zelfontplooiing centraal en is de vrijheid die ze bij de instelling krijgen om zich te ontwikkelen voorwaardelijk. Toch is ook voor hen passie doorgaans belangrijker dan mogelijk lonkende verdiensten.

Voor culturele instellingen leveren de *peer to peer*-programma's evident voordeel op. De instellingen raken zo goed op de hoogte van wat er speelt onder de jongeren, die immers een belangrijke doelgroep vormen en van wie zij op termijn voor het voortbestaan van de instelling afhankelijk zijn. De jongeren zorgen voor nieuw elan, eigentijdse programmering en worden gaandeweg de beste cultuurambassadeurs die een instelling zich met het oog op die doelgroep kan wensen. Toch lijkt het er ook op dat veel instellingen zich onvoldoende bewust zijn hoe belangrijk jongeren voor elkaar zijn. Daarnaast speelt het ivorentorenstigma van de kunsten de sector parten. Veel jongeren associëren kunst met saaie en moeilijke klassieke muziek of oude schilderkunst. Het etiket 'kunst' wordt daarmee heel smal ingevuld en als hoogdrempelig ervaren. Schouwburg en musea zijn daardoor plaatsen waar zij zich weinig op hun gemak (denken te) voelen. Zeker is dat zij er naar hun smaak te weinig leeftijdgenoten aantreffen, maar wel een groot aantal ongeschreven gedragsregels. Intieme settings zoals de studentenkamers die zijn omgetoverd tot podia tijdens het jaarlijkse Stukafest worden daarentegen als laagdrempelig beleefd en bieden een entourage waartoe veel niet-reguliere cultuurconsumenten zich wel aangetrokken voelen. Het is dus zaak goed te kijken waar de culturele voorkeuren van jongeren zelf liggen. De voorbeelden liggen voor het oprapen.